

ILLUSTRATIE: BEREND VONK

Westen heeft Iran hard nodig

LEO KWARTAN

**De War on Terror brengt een nieuw
machtsevenwicht in het Midden-Oosten,
namelijk tussen Iran en Israël. Dat is positief.**

Vijf jaar na de aanslagen op de Twin Towers en het Pentagon dringt de vraag zich op: hoe zou het Midden-Oosten eruit hebben gezien als de Amerikaanse president George Bush niet had besloten tot een wereldwijde War on Terror? De Taliban waren waarschijnlijk nog aan de macht in Afghanistan, evenals Saddams moorddadige regime in Bagdad. Niet dat het aantal Irakese slachtoffers lager zou zijn uitgevallen. Maar de gruwelbeelden van bomaanslagen en de knagende twijfels over de juistheid van de invasie van 2003, waren ons bespaard gebleven.

De ideologen van al-Qaeda zouden elke schijn van lethargie van de VS hebben opgevat als zwakte. De dreiging van aanslagen zou nog steeds groot zijn, maar misschien niet zo groot als de vernederingen van gevangenen in Abu Ghraib en Guantanamo niet hadden plaatsgevonden en Bush niet de onzalige fout had gemaakt om Hamas gelijk te schakelen met al-Qaeda. Daarmee gaf hij Israël de ruimte maximaal geweld te gebruiken tegen een nagenoeg weerloze Palestijnse bevolking. De haat jegens Amerika én de moslimterreur zou niet zo'n omvang hebben gehad als nu.

Ik heb de afgelopen vijf jaar in het Midden-Oosten weinig mensen ontmoet die ook maar één goed woord overhadden voor de Amerikaanse politiek. Niettemin hoorde ik ook, nooit op al-Jazeera maar in de beslotenheid van een coffeshop, dat het tijd werd dat er iets gebeurde in deze achtergebleven regio, waar vermolmd machtsstructuren een miljoenenbevolking in gijzeling houden. Zoals een liberale theoloog in Qatar opmerkte: 'Ach, het werd eigenlijk hoog tijd voor een steen in de vijver.'

Het probleem is echter dat de Amerikanen een hele karrenvracht stenen in de

vijver hebben gegooid, met als gevolg dat het politieke proces in het Midden-Oosten een dynamiek heeft ontwikkeld waarover ze de sturing volledig kwijt zijn. Feit is dat het geopolitieke krachtenveld drastisch is gewijzigd, en niet in het voordeel van de VS. Als de War on Terror een grote winnaar heeft opgeleverd, dan is dat namelijk Iran. En dat kan nooit de bedoeling zijn geweest toen Bush begin 2002 verkondigde dat Iran,

Rond het land liggen landen met kernwapens

samen met Irak en Noord-Korea, deel uitmaakte van de 'as van het kwaad' en daarmee een speerpunt werd in de oorlog tegen het terrorisme.

De ayatollahs hebben garen gesponnen bij het onbesuisde 'can do'-optimisme van de VS. Zonder er iets voor te hoeven doen, werd Iran verlost van twee vijandige regimes: de Taliban in Afghanistan en Saddam in Irak. Omdat de Amerikanen en hun bondgenoten vervolgens niet in staat bleken het oude regime te vervangen door stabiele politieke structuren, konden de Iraniërs hun invloed in deze landen fors uitbreiden,

met name onder de sjiiëten in Irak. Een recent rapport van de prestigieuze Britse denktank Chatham House stelt dat de Iraanse invloed in Irak groter is dan die van de VS met hun 140.000 militairen.

Deze realiteit dringt in het Westen nauwelijks door. We zijn geobsedeerd door de nucleaire ambities van Iran (serieus) en Hezbollah als Teherans pion op het geopolitieke schaakbord (overdreven). We moeten tot ons door laten dringen dat Iran geen geïsoleerde brokkenpilot van het type Noord-Korea is die we met dreigementen en lokkertjes in het gareel kunnen krijgen, maar een regionale macht die we nodig hebben, willen we de stabiliteit in het Midden-Oosten terugbrengen. 'De invloed van Iran is nodig om vele vuren te blussen', meent het Chatham-rapport. 'Maar voelt het land zich bedreigd, dan heeft het de potentie de regio in brand te steken.'

Bekijk de wereld eens vanuit Teheran. Anno 2006 wordt het land omringd door instabiliteit en landen met kernwapens: het Amerikaanse leger in Irak en Afghanistan, Pakistan, en op afstand India, Israël en Rusland. Wie vervolgens kijkt naar de goede relaties die Iran zorgvuldig heeft opgebouwd met vrijwel alle landen in de regio zal moeten concluderen dat de ayatollahs ondanks hun nucleaire ambities eerder stabiliteit nastreven dan een omgeving waarin anarchie en chaos floreren. De belangen van het Westen en Iran lopen parallel.

Waar Iran de grote winnaar is van de

War on Terror, is Israël de grote verliezer. De Israëlische leiders hebben nauwelijks geprofiteerd van de vrijheid die de regering Bush hun gunde. In plaats van te onderhandelen met de Palestijnen vanuit een positie van kracht, bleven zij vastgeplakt op het aloude adagium dat Israël's belangen het beste worden gediend door te vertrouwen op militaire superioriteit en het creëren van feiten. PLO-leider Arafat werd 'irrelevant' verklaard, zodat tenminste niet onderhandeld hoefde te worden. Eenzijdige stappen, zoals de bouw van een veiligheidshek en terugtrekking uit Gaza, moesten een oplossing dichterbij brengen.

Het heeft niets geholpen. Deze week liet premier Olmert ineens weten dat het in Israël's belang is te gaan praten met de Palestijnse president Abbas. Na het gewelddadige maar inefficiënte optreden van het Israëlische leger in Gaza is de politiek van eenzijdige stappen failliet verklaard. Na de desastreus verlopen veldtocht tegen Hezbollah in juli, is de strategische positie van Israël bovendien verzwakt. Als Israël al niet kan afrekenen met een paar duizend guerrilla's in Zuid-Libanon, is het dan wel in staat de nucleaire installaties van het 3000 kilometer verderop gelegen Iran te vernietigen?

Als de War on Terror iets heeft opgeleverd dan is dat een nieuw machtsevenwicht in het Midden-Oosten, namelijk tussen Iran en Israël. Dat is een positief gegeven. Stabiliteit wordt immers beter gediend door afstemming van belangen dan de Alleingang van ideologisch gemotiveerde staten.

Leo Kwartan is arabist en consultant voor ondernemingen die opereren in het Midden-Oosten. leo.kwartan@wxs.nl

